

Vakantie in het groen

Wat vakantieparken en campings (kunnen) doen om ook op de lange termijn te overleven

Inhoudsopgave

Vakantieparken en campings zitten vol deze zomer, maar voor hoe lang nog?

3

Vakantiegangers zijn vooral thuis duurzaam

11

Aanbevelingen

14

Colofon

19

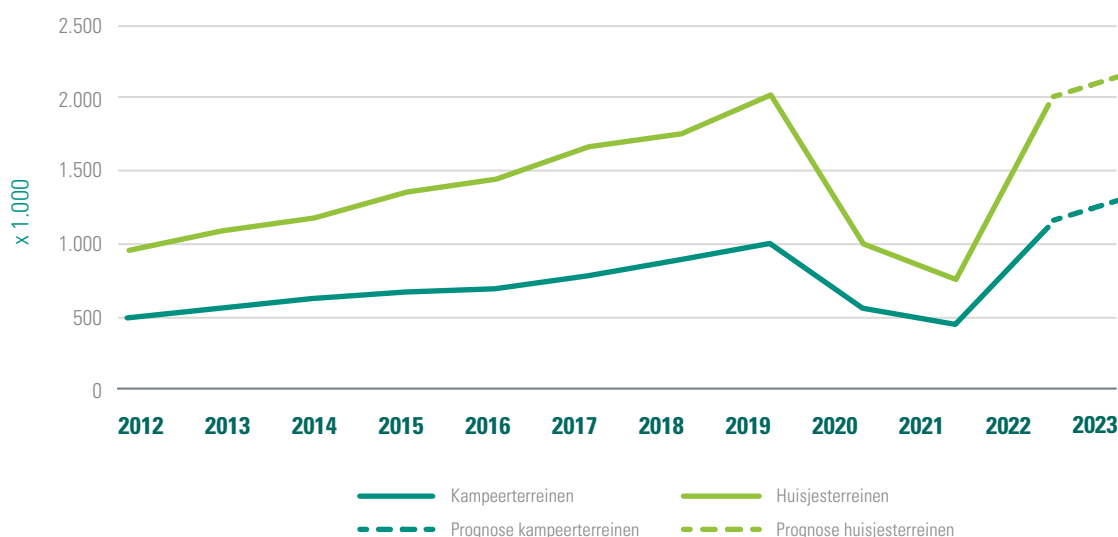

Vakantieparken en campings zitten vol deze zomer, maar voor hoe lang nog?

Vakantiegers geven dit jaar flink meer geld uit aan een vakantiepark of camping ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar, zo blijkt uit cijfers van ABN AMRO en haar partners. De vraag is alleen hoe lang deze groei zich nog doorzet. Klachten over de service, het veelal verouderde aanbod en de hogere prijs zijn er ook. Daarnaast pikt de verhuur van particuliere woningen, via Airbnb, Booking.com en huizenruilsites snel marktaandeel in.

Vakantieparken en campings hebben stevig geïnvesteerd de afgelopen jaren en de meeste ondernemers zien de nabije toekomst met vertrouwen tegemoet. Met reden: Nederlanders hebben de vakantie in eigen land opnieuw ontdekt en het aantal vakantievierende Duitsers zit stevig in de lift.¹ Nooit eerder kwamen zoveel Duitsers naar Nederland. Tot en met mei bedroeg de toename van het aantal Duitse verblijfstoeristen 44 procent vergeleken met 2022. Daarmee stevenen we af op een ruime verdubbeling ten opzichte van 2013. Mede hierdoor rekent ABN AMRO voor dit jaar op gemiddeld 3 procent meer overnachtingen en 10 procent meer omzet voor Nederlandse vakantieparken en campings.

Figuur 1: Aantal Duitse gasten in Nederlandse vakantieparken en campings

Bron: CBS

¹ Nederland onverminderd populair bij onze buren, NBTC (2023).

“In de eerste helft van het jaar lag de omzet ruim 12 procent boven het niveau van 2022. Wel zijn er grote verschillen. Zo zien we bij kampeerplekken een groei van het aantal boekingen en wordt de omzetstijging bij verhuureenheden, zoals ingerichte safaritenten en chalets, vooral gedreven door prijsstijgingen”, zo stelt Loes Saraf van Stratech Leisure. Deze cijfers zijn representatief voor de Nederlandse markt voor vakantieparken en campings.²

Campings versus vakantieparken, omzet en aantal reserveringen per 20 juni 2023

	Marktomzet YTD	Aantal reserveringen YTD
Kamperen	15,1%	10,1%
Verhuur	10,2%	-0,1%

Peildatum: 20 juni 2023

Bron: Stratech Leisure

Toch zijn er ook signalen die op een ommekeer duiden. Van de Nederlanders die deze zomer op vakantie gaan, kiest 22 procent voor een vakantie in eigen land. In 2022 was dit nog twee keer zo hoog.³ Daarnaast pikt de verhuur van particuliere woningen, via Airbnb, Booking.com en huizenruilsites, snel marktaandeel in.

Accomodatietypen van verblijfsverzoeken

CBS accomodaties		niet-CBS accomodaties	
 Hotel/pension	50%	 Van particulier gehuurde accommodatie (via bijvoorbeeld Airbnb)	7%
 Bed & Breakfast	11%	 Boot	1%
 Appartement	9%	 Tweede woning/vaste standplaats op camping/bungalowpark	1%
 Bungalow(park)	5%	 Woning van familie/vrienden/bekenden	10%
 Camping	5%	 Anders	0,5%
 Groepsaccommodatie	1%		

81% van de bezoekers verblijft in accommodaties meegeteld in Statistiek Logies Accomodaties (9.837.000 verblijfsbezoeken, 10.641 respondenten)

Bron: NBTC

Ook zijn ook hotels creatief geworden in het aantrekken van vakantiegangers die in het verleden een vakantiehuis boekten. Dit betreft vooral senioren, die bijna 1 miljard euro per jaar aan fietsvakanties uitgeven.⁴ Fietsende senioren zijn voor vakantieparken en campings een aantrekkelijke doelgroep, omdat zij ook buiten de schoolvakanties een verblijf boeken. Hotels paaien deze doelgroep in toenemende mate met [voorlichting](#) over aantrekkelijke fietsroutes, het beschikbaar stellen van fietsparkeerplaatsen, ontbijtdeals en een goed bed.

² Het innovatieve bedrijf Stratech Leisure uit Enschede bedient meer dan 400 vakantieparken, campings en gemengde recreatiebedrijven, waarvan een groot deel gegevens aanlevert voor de benchmark [verblijfsrecreatie](#). Kort gezegd maken wij gebruik van de benchmarksoorten Kamperen en Verhuur. De soort verhuur heeft niet enkel betrekking op verhuureenheden op vakantieparken. Onder verhuur vallen namelijk ook types als ingerichte safaritenten, trekkershutten, appartementen, chalets etc. die op een camping aanwezig kunnen zijn.

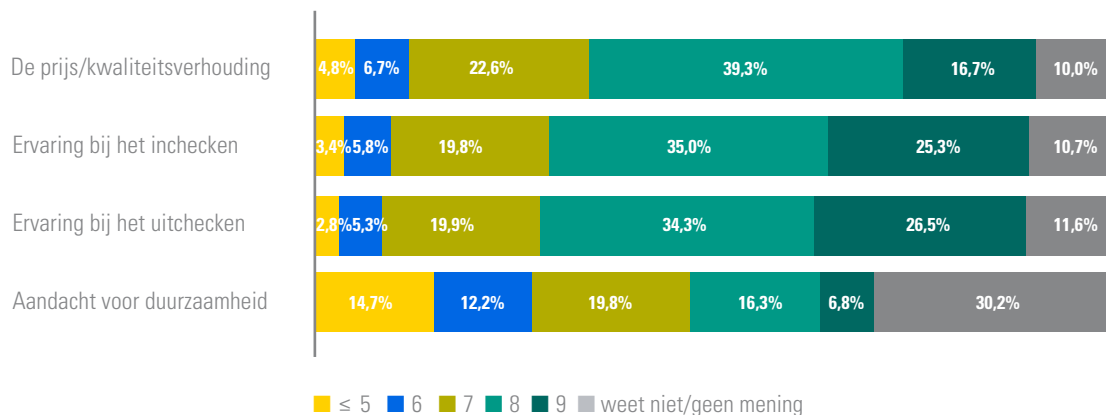
³ ‘Nederland onverminderd populair bij onze buren’, NBTC (2023).

⁴ Kerncijfers Fietsvakanties, Landelijke Data Alliantie (2023).

Het zijn dan ook vooral de vakantieparken die druk ondervinden. De omzetgroei die dit jaar in de Nederlandse parken wordt geboekt is niet afkomstig van een hogere bezetting, maar lijkt vooral het gevolg van prijsverhogingen. Meer aandacht voor duurzaamheid en meer gemak bij het in- en uitchecken zijn nodig, zo blijkt uit een enquête onder 1.139 vakantiegangers in opdracht van ABN AMRO.

Figuur 2: Geef een cijfer tussen 1 en 10 voor uw ervaringen bij het laatste bezoek aan een vakantiepark of camping

Bron: Kien onderzoek (door: ABN AMRO)

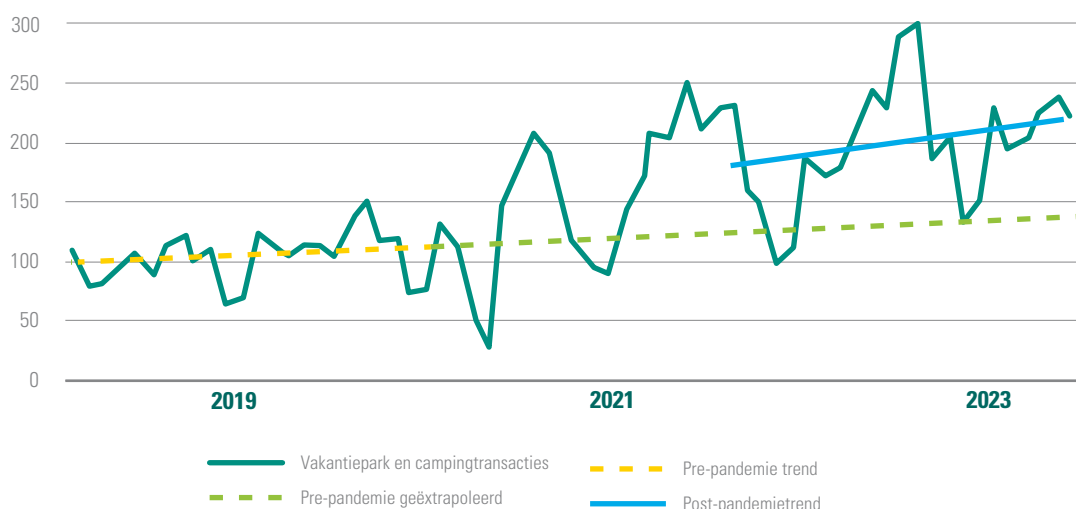
“Alleen een acht of hoger telt mee in de verblijfsrecreatie. Scoor je lager? Dan verlies je gasten. Het gaat daarbij om de verwachting versus de ervaring. De prijs-kwaliteitverhouding is sinds 2023 nog belangrijker geworden voor de gast”, zo stelt Corné den Braber van Red Online Marketing hierover.⁵

Glamoreus kamperen

Vakantiegangers willen best een hogere prijs voor hun bezoek betalen. Uit een recente [analyse](#) blijkt ook dat het aantal betalingen bij en aan vakantieparken en campings ten opzichte van 2018 is verdrievoudigd. Het gaat de bezoeker met name om de kwaliteit die ze voor hun uitgave krijgen. Als die niet strookt met de kosten, blijft er een nare smaak over na de vakantie. Met name in een tijd waarin de werkdruk hoog wordt ervaren en psychische vermoeidheid groter is dan ooit, zoals blijkt uit cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en de Sectorale Welzijnsmonitor van ABN AMRO, is de wens om onbezorgd op vakantie te gaan dan ook groot.

Figuur 3: Vakantieparken en campings mogelijk structureel hogere groei

Geïndexeerde reeks van het aantal transacties. Gemiddeld 2018 = 100

Bron: ABN AMRO obv geïndexeerde transactiedata

Vakantiegeers kiezen om die reden vaker voor een accommodatie waar ze tegen een relatief hoge prijs zeker zijn van de rust en de optimale beleving. Redenen om op vakantie te gaan zijn volgens een onderzoek van het Nederlands Bureau voor Toerisme & congressen (NBTC), namelijk ontspannen, ontsnappen aan de drukte thuis en zichzelf beter leren kennen. Dit vinden bezoekers bij ‘glamoureu’ kamperen, ook wel glamping genoemd.

Kleintjes

“Bij glamping krijgt de vakantiegeer een luxe tent bij aankomst, met dekbedden op goede matrassen, een fornuis, barbecue, espressokoffie, ligstoelen, hangmatten, en de ruimte om rechtop te staan. Soms zit er zelfs een wc, douche of bad in de tent. Handdoeken hoeven niet te worden meegenomen en ook voor de kleintjes is alles aanwezig”, stelt Richard Otten van Glamping.nl hierover. Bij pop-up glamping Spaarne in Spaarnwoude worden gasten zelfs voorzien van de culinaire hoogstandjes van topchefs, zoals Joris Blijdijk en Ron Blaauw.

Deze luxe is aantrekkelijk. De wereldwijde omzet in dit zogeheten glamping-segment groeit naar verwachting van 2,2 miljard euro in 2021 naar 5,4 miljard euro in 2030. Binnen vijf jaar vertegenwoordigt alleen al het overnachten in boomhutten een omzet van 335 miljoen euro.⁶ In Nederland biedt onder meer Vakantiepark Mólke een vijfpersoons boomhut aan als accommodatie. Ook kan gekozen worden voor cottages met privé-jacuzzi.

Naast deze vormen van luxe kamperen zijn ook de Nederlandse vakantieparken en campings die net iets meer bieden dan bekende basisvoorzieningen in trek. Zo is de ecolodge bij safariresort De Beekse Bergen, waar de bezoeker op ooghoogte met tijgers en neushoorns staat, al snel volgeboekt. Ook populair is camping De Lieveinge, waar in een dubbeldekker bus met livemuziek op de achtergrond kan worden gekampeerd, of vakantiepark De Molenwaard, dat thematische en leerzame voorstellingen verzorgt.

Verouderd

De grote uitdaging zit bij de verouderde accommodaties, de vakantieparken die achterstallig onderhoud hebben of niet aansluiten bij de luxe behoefte van de bezoeker van vandaag.⁷ Deze parken zijn in de zomer nog wel bezet, maar in het voor- en het najaar worden ze het eerst vermeden, omdat de alternatieven dan ook vrij zijn. “Grote ketens van vakantieparken investeren in het buitenland veelal in bijzondere nieuwe concepten. Op de Nederlandse markt wordt vooral geld gestoken opknabbeurten van verouderde parken.”, stelt Walter Jonker van Pretwerk.nl hierover.⁸

Sommige van de verouderde parken worden buiten het vakantie seizoen bewoond door seizoenarbeiders, maar verliezen daardoor alleen maar meer het zicht op de vakantiegeer. Minister De Jonge van Volkshuisvesting en Ruimtelijk Ordening heeft in juli 2023 al voorgesteld om deze – vaak verloederde – vakantieparken om te bouwen tot woonwijken, zodat ook deze van de juiste voorzieningen kunnen worden voorzien.⁹

⁶ ‘Glamping garners more attention internationally from guests and investors’, Costar (2023).

⁷ De markt voor vakantieparken wordt beschreven in het [rapport](#) ‘Onderzoek opkopen vakantieparken’, CELTH, Erasmus UPT & NRIT Media (2022).

⁸ De marktaandeelen worden beschreven in het [rapport](#) ‘Verlening vergunning onder voorschriften voor concentratie Roompot en Landal’, ACM (2023).

⁹ Merlijn Pietersma van [Ginder](#) ontwikkelde een kader waarmee overheden een kwaliteitsimpuls kunnen stimuleren met gericht ruimtelijk beleid. ‘Een ontwikkelkader voor logiesaccommodaties zou gebaseerd moeten zijn op een toekomstvisie én op geleerde de lessen uit het verleden. Logiesaccommodaties kunnen nog meer toevoegen aan de leefbaarheid van het platteland’.

Aantal vakantieparken en vakantiehuizen naar grootte park

Aantal huizen	Aantal parken	Aantal vakantiehuizen naar grootte park
1-10 huizen	3.090	8.920
10-100 huizen	1.210	45.460
≥ 100 huizen	410	85.690

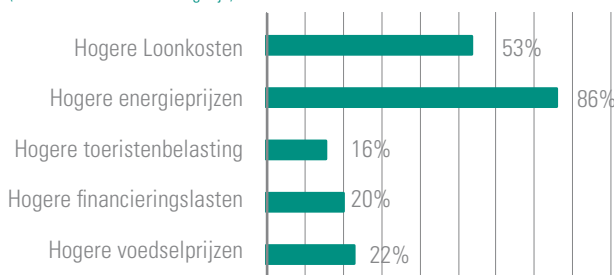
In 2020 en 2021 zijn in totaal 14.000 vakantiehuizen verkocht. Dat houdt in dat de afgelopen twee jaar circa 10 procent van de totale voorraad [bij het kadaster geregistreerde] vakantiehuizen van eigenaar is veranderd. Dat is veel vergeleken met de jaren daarvoor. Uit kadastergegevens blijkt dat de omloopsnelheid voor particuliere koopwoningen sinds 2017 zo'n 4 tot 5 procent per jaar was. De covid-pandemie, waardoor stedelingen vooral naar woningen buiten de stad op zoek waren, heeft aan deze groei bijgedragen.¹⁰ In 2022 werden ruim 5.600 recreatiewoningen in Nederland verkocht. Dit is een daling van ruim 7 procent ten opzichte van 2021, die voornamelijk is veroorzaakt door prijsstijgingen. De gemiddelde verkoopprijs van een vakantie woning is in 2022 met 25 procent gestegen naar bijna 223.000 euro ten opzichte van een jaar eerder.¹¹ Door belastingmaatregelen is de aankoop en het bezit van een vakantiehuis sinds 1 januari 2023 duurder geworden. Dit zet de markt voor vakantiehuizen die eigendom zijn van particulieren de komende jaren verder onder druk.

Energiezuinige vakantieparken kunnen ook een verschil maken. Door verouderde woningen te vervangen voor duurzame woningen, kunnen de kosten voor energie omlaag. De hoge energieprijzen zetten de marges namelijk het meest onder druk, zo blijkt uit een peiling bij vijftig ondernemers van vakantieparken en campings.¹² Deze hogere kosten kunnen vaak niet volledig worden doorberekend in de prijzen. Dat heeft ook te maken met het aanbod dat vakantiegangers bij enkele aanbieders al onder de maat achten.

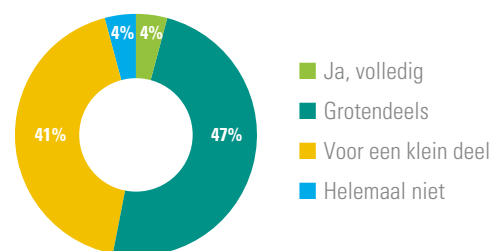
Figuur 4: Hogere kosten zetten de marges onder druk

Welke ontwikkeling zet uw marge het meest onder druk?

(Meerdere antwoorden mogelijk)

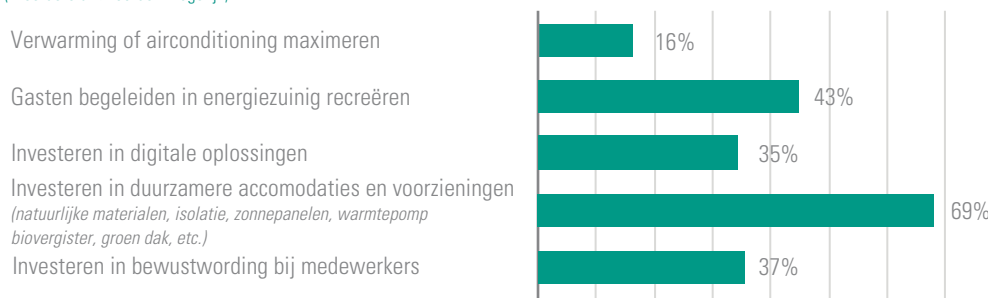

Kunt u de hogere lasten doorberekenen in uw prijzen?

Welke acties onderneemt u om de kosten te drukken?

(Meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: Travelmarkt (door: ABN AMRO)

¹⁰ 'De cijfers over Nederlandse vakantieparken op een rij, onderzoek naar aantal, eigendom, transacties en financiering', Kadaster (2022).

¹¹ 'Verkoopprijs stijgt met 25 procent naar recordhoogte', NVM-rapport Recreatiewoningmarkt (2023).

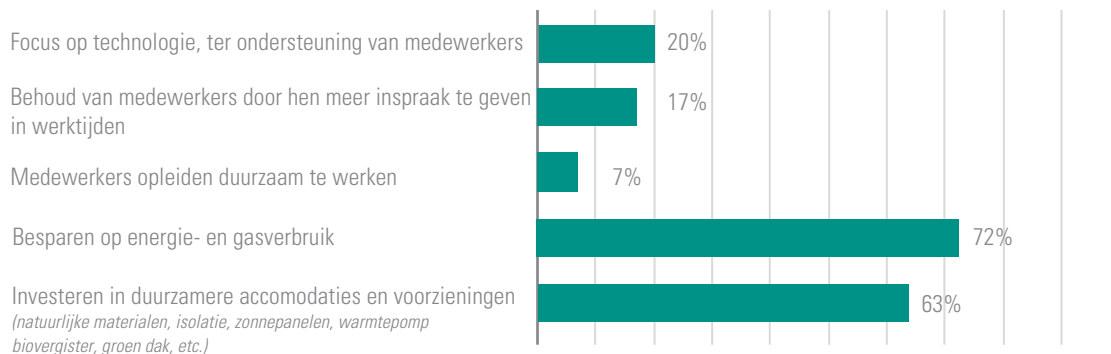
¹² Richard Otten zette in juli 2023 op verzoek van ABN AMRO een enquête uit onder 51 ondernemers van vakantieparken en camping. Otten is eigenaar van de Travelmark en bekend van glamping.nl en campingnavigator.com.

Besparen op energiekosten en investeren in duurzame accommodaties, staat bij de ondernemers bovenaan de prioriteitenlijst. Zonnepanelen en windenergie zijn daarbij populair, maar ook aan warmtepompen wordt gedacht, een groen dak, waterretentie en natuurherstel. Bij waterretentie wordt het regenwater opgevangen en gebruikt voor onder meer het doorspoelen van het toilet of het sproeien van het groen. Verder kijken de ondernemers naar de mogelijkheden van een energiemanagementsysteem waarbij apparaten automatisch worden afgeschakeld wanneer ze niet in gebruik zijn.

Figuur 5: Wat heeft in 2023 en 2024 uw prioriteit?

Meerdere antwoorden mogelijk

Bron: Travelmarkt (door: ABN AMRO)

Parken die aandacht besteden aan het klimaat en de natuur hebben een voordeel ten opzichte van de parken die dat niet doen. Het CBS en Wageningen University Research (WUR) hebben eerder al geconstateerd dat vakantie-gangers vaker de natuur opzoeken voor recreatie.¹³ Het economische belang van natuur neemt daarmee toe, uitgaande van de uitgaven voor natuurrecreatie en -toerisme. Wandelen, fietsen en watersport zijn daarbij het meest populair.

Tevreden personeel

Een bewustere houding biedt tegelijk voordeel bij het aantrekken van personeel. Bedrijven worden door sollicitanten naast gunstige arbeidsvoorwaarden namelijk vaker geselecteerd op hun bijdrage aan het klimaat. Uit de Net Positive Employee Barometer, die onder leiding van voormalig Unilever-baas Paul Polman tot stand kwam, blijkt dat liefst 50 procent zelfs zijn baan opzegt als de werkgever niet ambitieus genoeg is op het gebied van klimaat. Van de generatie Z – mensen geboren na 1997 – heeft meer dan 45 procent al eens een bedrijf 'gecanceled'.¹⁴

Wie in staat is werknemers binnen te halen die zich bewust zijn van hun voetafdruk, heeft ook een voordeel bij het klimaatneutraal maken van de locatie. Inzicht is namelijk een belangrijke motivatie bij gedragsverandering, zo blijkt uit diverse wetenschappelijke onderzoeken. Werknemers die weten wat nodig is om energieverbruik te verminderen, zullen dat ook in hun werk toepassen. Bovendien zullen ze meer intrinsieke motivatie hebben en hier ook anderen op aanspreken, zoals de gast. Zo kan ook de gast worden meegenomen in de bewustwording, iets wat de ondernemers stellen graag te willen opnemen in hun energiemanagement.

Zakelijke reizigers

Naast opknappen en verduurzaming is meer aandacht voor de zakelijke reiziger een andere verbetering die de vakantieparken kunnen doorvoeren. Deze reiziger is tot dusver nog redelijk onbekend bij de vakantieparken, terwijl de 'remote werkers' juist een aantrekkelijke doelgroep zijn voor buiten het seizoen. Remote werkers zijn medewerkers die niet per se op kantoor hoeven te werken, maar hun eigen werkplek kunnen uitzoeken. Dat kan een vakantiehuis op Ibiza zijn, maar ook een huisje op de Veluwe.

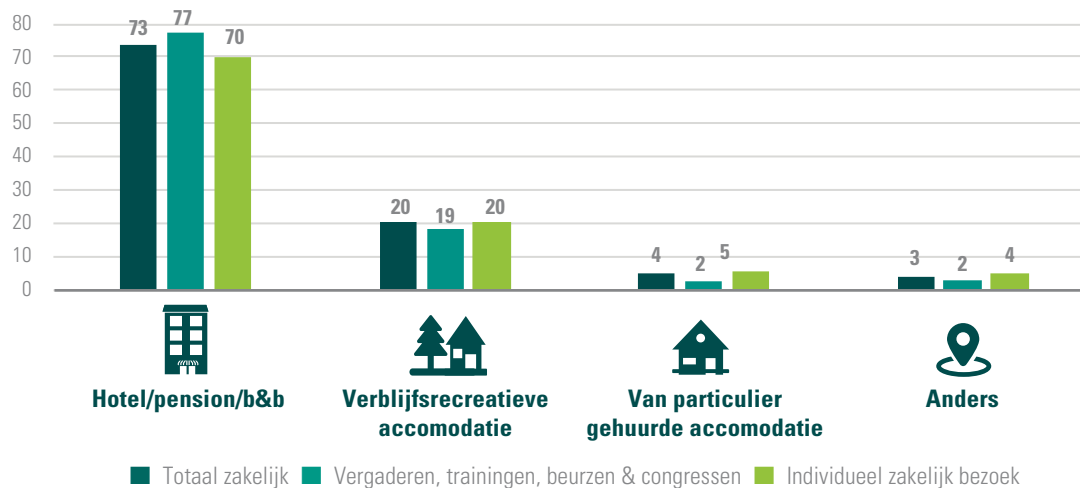
¹³ 'Economisch belang van recreatie in de natuur neemt toe', CBS (2021).

¹⁴ 'Net positive employee barometer', Paul Polman (2023).

Figuur 6: Accommodatie bij zakelijk bezoek in %

Basis: alle ondervraagden met zakelijk motief, 528 respondenten

Bron: NBTC

Het huidige aanbod sluit nog onvoldoende aan op deze zakelijke reiziger, terwijl een deel van de gasten overdag een zakelijke afspraak, training of een congres bijwoont. Liefst 20 procent van de zakelijke gasten kiest voor een 'verblijfsrecreatieve locatie', zoals een appartement, bungalowpark, camping of groepsaccommodatie.¹⁵ Deze zakelijke gast neemt in de vakantieperiode zijn of haar gezin mee en combineert zo werk en privé, om de beperkte vakantiedagen zo goed mogelijk te kunnen spreiden. Zo zoekt een groep Duitse kampeers [bewust](#) naar goede 'co-working spaces' op campings om tijdens het werk ook een vakantiegevoel te hebben. Vakantielanden als Portugal, Kroatië en Cyprus spelen hier slim op in en ontwikkelden zelfs speciale visa voor deze zogeheten 'digital nomads'.¹⁶

Annuleren

Tot slot is flexibiliteit een voorwaarde voor de bezoekers. Liefst 70 procent van de vakantiegangers vinden de annuleringsvoorwaarden belangrijk.¹⁷ Wie een accommodatie boekt via Airbnb of Booking.com kan vaak tot een dag voor aankomst het bezoek nog annuleren. De kosten van het annuleren bij vakantieparken en campings bedragen een dag van tevoren echter de volle honderd procent van de prijs. Zeker nu vakantiegangers tijdens de coronapandemie hebben ervaren dat de vakantieplannen elk moment kunnen wijzigen door onvoorziene omstandigheden, is flexibiliteit een reden om een bepaalde locatie te kiezen.

De hang naar flexibiliteit verklaart mogelijk ook de groei van het aantal verkochte campers. In Europa steeg tussen 2013 en 2020 het aantal verkochte nieuwe en tweedehands campers en caravans met 71 procent. Ook het huren van een camper of caravan via deelplatforms als Camptoo, Snappcar en Goboony bevalt kampeers erg goed. Zo was 2021 voor de Belgische tak van Goboony het drukste jaar ooit met liefst 74 procent van de campers in de zomermaanden verhuurd. Het aanbod op Goboony steeg de afgelopen twee jaar met 236 procent.¹⁸

¹⁵ 'Internationaal bezoek in beeld', NBTC (2023).

¹⁶ 'Want to move to Europe? Here are all the countries where you can apply for a digital nomad visa', Euronews (2023).

¹⁷ 'Nederland onverminderd populair bij onze burens', NBTC (2023).

¹⁸ 'Handelsblad voorjaar 2022', ASCI (2022).

Een camper biedt de mogelijkheid rond te rijden en te stoppen waar het op dat moment mogelijk is. Die flexibiliteit is aantrekkelijk. Maar ondanks de vraag daalt het aantal staplekken al enkelen jaren. De afname van plekken voor campers op campings is in Nederland met 39 procent het grootst; Frankrijk en Kroatië volgen met respectievelijk 28 en 20 procent. In de Scandinavische landen, Italië, Oostenrijk, Portugal, Slowakije, het Verenigd Koninkrijk en Ierland is nauwelijks een daling zichtbaar of is zelfs sprake van een toename van het aantal kampeerplekken. In de strijd om de bezoeker zouden vakantieparken en campings hiervan meer werk kunnen maken.¹⁹

Uit onderzoek dat Campercontact in april 2023 uitvoerde blijkt dat de camperaar gemiddeld 22 euro per overnachting betaalt. De prijs-kwaliteitverhouding van een locatie is voor 58 procent van de ondervraagden bepalend bij de keuze voor een camping.²⁰

19 'Economic factor of tourism camping in selected European countries', Bernhard Harrer (2020).

20 'Camperaars kiezen hun topbestemmingen en zetten in op duurzaamheid', Pretwerk.nl (2023).

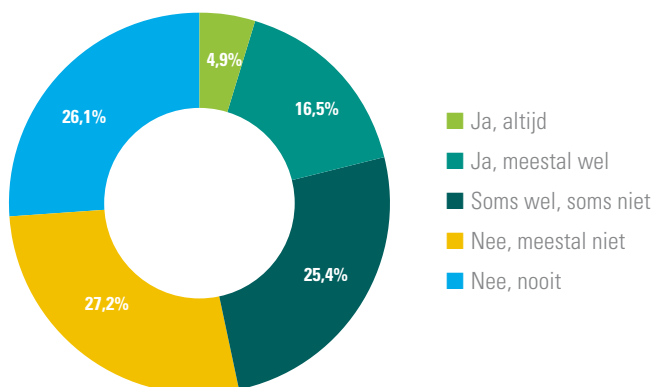
Vakantiegangers zijn vooral thuis duurzaam

Wie na een jaar werken een paar weken vakantie opneemt, wil dat alles naar wens is. Rust, een fijne locatie en ruimte om leuke dingen te doen horen daarbij. Uitgestrekte natuur en een schone omgeving worden ook gewaardeerd. Maar hoe belangrijk vinden vakantiegangers duurzaamheid op reis? En houden ze daar rekening mee tijdens de vakantie of is dat meer iets voor thuis? ABN AMRO vroeg in samenwerking met onderzoeksbureau Kien aan meer dan duizend vakantiegangers naar hun voorkeuren.

Wat direct opvalt in de resultaten is dat bij het boeken van de vakantie door de meeste vakantiegangers vrijwel geen rekening wordt gehouden met duurzaamheid. Daarmee wordt bedoeld het goed zorgen voor de natuur en slimmer omgaan met grondstoffen. Reden om duurzaamheid tijdens de vakantie geen aandacht te geven is dat vakantiegangers luxe willen, ze daar op vakantie niet over willen nadenken, het verblijf en de faciliteiten belangrijker zijn, het budget een drijfveer is of omdat het te veel werk is om daar de vakantie op uit te zoeken.

Duurzaamheid tijdens de vakantie moet dan ook van een kleine groep komen. Voor iets meer dan 20 procent

Figuur 7: Houdt u rekening met duurzaamheid bij boeken van de vakantie?

Bron: Kien onderzoek (door: ABN AMRO)

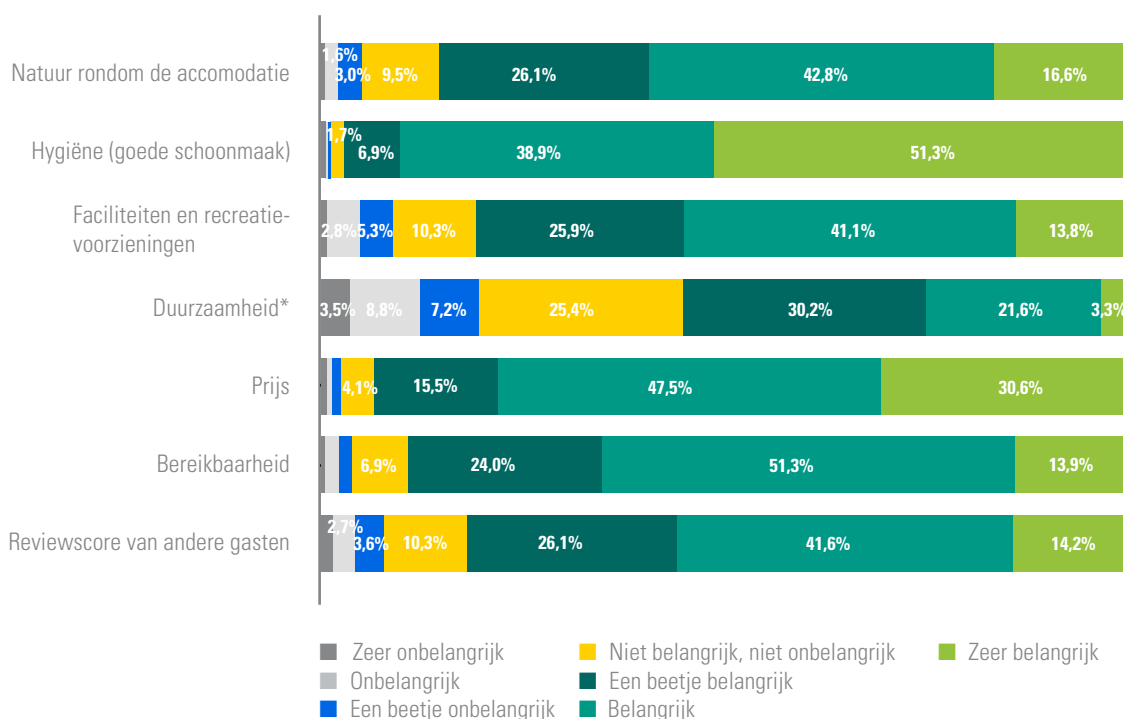
is het wel belangrijk genoeg om daar tijdens de reis rekening mee te houden. Zij geven aan de frisse lucht te willen behouden, niet anders tijdens de vakantie te willen doen dan thuis en de natuur te willen beschermen. Ook vinden deze klimaatliefhebbers het belangrijk om vóór het boeken van de locatie al te weten of afval gescheiden wordt ingezameld, of er openbaar vervoer en fietsvervoer is, en of er sprake is van energiebesparing en duurzame energie.

Natuur rondom de accommodatie wordt wel belangrijk geacht door een grotere groep, bijna 60 procent. Aan de natuur wordt zelfs meer belang gehecht dan aan

de faciliteiten en recreatievoorzieningen bij de accommodatie. Mogelijk omdat in de natuur ook kan worden gerecreëerd, en vaak gratis. Het enige wat nog als belangrijker wordt genoemd, zijn namelijk de schoonmaak, de prijs en de bereikbaarheid. Dit is in alle leeftijdsgroepen en opleidingsniveaus gelijk.

Figuur 8: In hoeverre vindt u onderstaande factoren waarop u een vakantiepark of camping beoordeelt belangrijk?

* Onder duurzaamheid verstaan we goed zorgen voor de omgeving en de natuur. Het betekent ook dat men slimmer omgaat met grondstoffen, zodat ze beschikbaar blijven voor in de toekomst.

Bron: Kien onderzoek (door: ABN AMRO)

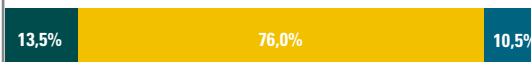
Aan de ervaring in het moment wordt dan ook meer waarde gehecht dan de schade op de lange termijn. Dit is in lijn met eerdere onderzoeken die door ABN AMRO zijn gedaan, zoals de Sectorale Welzijnsmonitor. Het komt er vaak op neer dat zodra iemand op het terras van het vakantiepark zit, de fluitende vogels en het uitzicht op de bosrand worden gewaardeerd. Dat geeft rust. Het gevaar voor deze natuur door bijvoorbeeld milieuvervuiling wordt op dat moment niet gezien, omdat de gevolgen niet direct voelbaar zijn. Daarmee rekening houden is voor veel mensen lastig.

Aangezien prijs wel een direct effect heeft, kunnen vakantieparken en campings overwegen vanuit de prijsstelling de bezoeker mee te nemen in de voordelen van een duurzame vakantie. Bijvoorbeeld door inzicht te geven in het energieverbruik en een korting geven zodra het verbruik minder is dan verwacht. Dat kan de gast ertoe bewegen om op het verbruik te letten. In lijn met de eerste vraag geven vakantieangers in de enquête namelijk aan op vakantie minder op hun energieverbruik te letten dan thuis. En zicht op hun energieverbruik vinden zij niet per se nodig, tenzij dat een lagere rekening oplevert, zo stelt 25 procent.

Figuur 9: Gelden onderstaande uitspraken over energie- en waterverbruik in uw verblijfsaccommodatie wel of niet voor u?

Ik wil inzicht in mijn eigen energieverbruik (bijvoorbeeld het gebruik van airconditioning of verwarming) op vakantie

Op vakantie let ik minder op mijn energieverbruik dan thuis

Ik wil betalen op basis van mijn eigen energieverbruik op vakantie (korting bij een lager verbruik en toeslag bij een hoger verbruik)

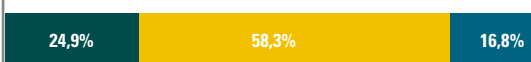
Ik wil inzicht in mijn eigen waterverbruik (bijv. de wasmachine gebruiken, in bad gaan of lang(er) douchen) op vakantie

Op vakantie let ik minder op waterverbruik dan thuis

Ik wil betalen op basis van mijn eigen waterverbruik op vakantie (korting bij een lager verbruik en toeslag bij een hoger verbruik)

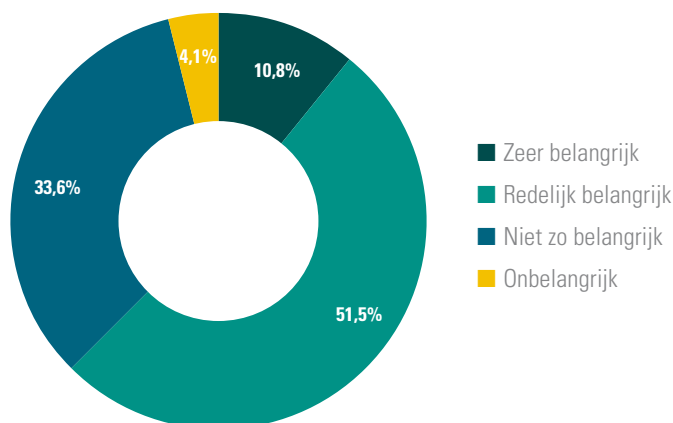
■ Ja, geldt wel voor mij ■ Nee, geldt niet voor mij ■ Weet niet/geen mening

Bron: Kien onderzoek (door: ABN AMRO)

Meer bewustwording kan ook worden gecreëerd door meer informatie te geven over de natuur in de omgeving. De geënquêteerde vakantiegangers staan daar namelijk wel voor open. Meer dan 60 procent vindt het belangrijk meer van de lokale natuur te leren tijdens de vakantie, zo blijkt uit onderstaande tabel. Vrouwen, jongeren onder de dertig en senioren boven de zestig hechten hier de meeste waarde aan. Zij zijn nieuwsgierig naar de verschillende soorten planten en dieren die er leven.

Duurzaamheid is niet doorslaggevend voor de keuze om op vakantie te gaan in eigen land. Ook hier geldt dat vooral de prijs bepaalt waar de reis precies naartoe gaat. Duurzame locaties spelen bij die keuze vrijwel geen rol. De prijs-kwaliteitperceptie staat wel onder druk. Deze druk neemt toe vanwege de verwachte prijsstijging in 2023 en de toename van het alternatieve aanbod. De prijs-kwaliteitperceptie kan echter wel worden beïnvloed door meer aandacht voor duurzaamheid, zo blijkt uit de enquête van ABN AMRO.

Figuur 10: Hoe belangrijk vindt u het om meer te leren over de lokale natuur tijdens de vakantie?

Bron: Kien onderzoek (door: ABN AMRO)

Daarnaast is gemak belangrijk, onder meer bij het in- en uitchecken. Uit een recent onderzoek van de Cornell University blijkt dat een wachttijd van vijf minuten de tevredenheid van een gast al kan verlagen.²¹ Om die reden kiezen steeds meer hotels voor Mews Kiosk. Gasten loggen dan zelf in, dat kost ze 3,5 minuut. Het uitloggen kost 1,5 minuut. In die tijd creëren ze zelf een of meerdere toegangskaarten voor hun hotelkamer. Vakantieparken kunnen dat kopiëren.

21 'Lost in translation: cross-country differences in guest satisfaction', Gina Pingitore et. al. (2013)

Aanbevelingen

Ondernemers van vakantieparken en campings willen graag verduurzamen. Naast de wens een bijdrage te leveren aan het klimaat, maken de hogere energiekosten en de stijgende voedselprijzen een duurzame bedrijfsvoering op de korte termijn urgent. Ook het personeel en de gasten belonen het park en camping dat aandacht heeft voor verduurzaming. Uit de rondgang onder ondernemers blijkt dat vooral een gebrek aan tijd (41 procent) of geld (38 procent) verduurzaming in de weg zit. Ook wordt een tekort aan goede voorbeelden door 22 procent van de ondernemers als hinderlijk ervaren. Om de ondernemer verder te helpen bij de duurzaamheidstransitie, heeft ABN AMRO zeven maatregelen op rij gezet die redelijk laagdrempelig voor een gedragsverandering en tevreden bezoekers zorgen.

1. Begin klein

Wie een verouderd vakantiepark heeft, zal misschien niet weten waar te beginnen. Het gevaar is dat het probleem dan te groot wordt ervaren en er daadwerkelijk niet wordt gestart met verduurzaming. Het best is dan: begin gewoon. Vaak zijn relatief kleine maatregelen om het energieverbruik te verminderen al voldoende om een eerst effect te ervaren. Dit zijn de zogeheten 'small wins' waar de Amerikaanse organisatiethooreticus Karl Weick²² naar verwijst bij de aanpak van grote maatschappelijke problemen. De problemen zijn zo groot, die kunnen niet in een keer worden opgelost. Bovendien zijn het problemen die niet eerder zijn ontstaan, waardoor er ook geen geleerde lessen zijn. Van kleine stappen of experimenten kan worden geleerd, worden de neveneffecten zichtbaar en kan na een bijstelling verder worden gegaan. Spreker en schrijver Kevin Weijers, die de wereld over ging om tachtig experimenten te doen, zegt het zo: "Als ik vandaag begin, ben ik over drie maanden in ieder geval verder dan iedereen die over drie maanden nog werkt aan een plan om te starten."

2. Optimaliseer de energiehuishouding

Het is voor ondernemers lastig de energiekosten volledig door te berekenen aan de gast, zo blijkt uit onderzoek van ABN AMRO. Wat ze wel kunnen doen is de gasten meer bewust te maken van hun energieverbruik. Dit bespaart niet alleen kosten voor de ondernemer, maar zorgt ook daadwerkelijk voor minder verbruik. Bewustwording is namelijk de eerste stap bij gedragsverandering. Zodra de omgeving het toelaat om bewust om te gaan met de energie en het een fluitje van een cent is voor de gast, zal minder worden verbruikt. Bij de Luxemburgse camping Nommerlayen heeft deze aanpak geleid tot een besparing van 40 procent in hun energievraag.²³

²² 'Small wins: Redefining the scale of social problems', Karl E. Weick (1984).

²³ 'Energieverbruik daalt met ruim 30 procent door verbruik van kampeersers te meten', Pretwerk.nl (2023).

Een handig hulpmiddel is het [energiemanagementsysteem](#) van ICY. Met dit systeem kunnen de energiemeters per kampeerplek of accommodatie worden uitgelezen, zodat zichtbaar wordt hoeveel kilowattuur per gast is verbruikt. Vanaf de hoofdaansluiting kan bovendien alle aangesloten apparatuur worden uitgelezen en ingesteld. Zo kan een maximumtemperatuur worden ingesteld of de verwarming in de zomer helemaal worden uitgeschakeld. Ook kan het systeem gekoppeld worden aan reserveringssystemen zodat tijdelijk apparaten worden uitgezet als er geen boekingen zijn. Daarbij kan het systeem piekverbruik verlagen door bepaalde stroomgroepen tijdelijk uit te zetten wanneer grenswaarden worden overschreden. Hiermee kunnen flinke kosten worden bespaard.

Een vergelijkbaar systeem is er ook voor het meten van het gasverbruik. De software van de startup Insmart kan verwarmingssystemen slimmer aansturen en daarmee gasverbruik besparen.²⁴ CV-ketels en verwarmingssystemen kunnen op afstand worden uitgelezen en worden gekoppeld aan het boekingssysteem. Ook kan een klokprogramma worden ingevoerd, minimale en maximale temperaturen worden bepaald en wordt de ketel zo zuinig mogelijk aangestuurd doormiddel van een algoritme.²⁵

3. Laat de gast meeprofiteren

Uit de enquête bij ondernemers blijkt dat vier op de tien vakantieparken hun gasten inzicht bieden in hun eigen energieverbruik. De behoefte aan dit inzicht is daarentegen nog beperkt, zo blijkt uit de enquête van ABN AMRO.

Waar de ondernemer bij zijn verduurzamingsplannen tegenaan kan lopen is dat bij het stimuleren van energiebesparing de gast hier niet direct de voordelen van ervaart en daardoor ook niet in actie komt. De rekening wordt immers betaald door het vakantiepark dat profiteert van lagere energiekosten, terwijl van de gast wel op dat moment de extra inspanningen worden verwacht. Dit zogeheten sociale dilemma is moeilijk op te lossen, omdat de verleiding om te kiezen voor het kortetermijn-eigenbelang groot is.²⁶ Een oplossing is de energiezuinige gast direct mee laten delen in de winst. Dit vraagt in eerste instantie van de parkbeheerder een investering in meetapparatuur, zoals genoemd bij de energiehuishouding, maar daarna is het betrekkelijk eenvoudig om per huis of kampeerplaats het energieverbruik te volgen. Doormiddel van gamificatie en een beloningssysteem worden gasten gemotiveerd om duurzamer te handelen. Zodra een bezoeker minder verbruikt, kan het vakantiepark daar een vergoeding of cadeautje tegenoverstellen. Een dergelijke out-of-the-box-aanpak zal de gasten positief verrassen.

4. Hergebruik het water

Drinkwater wordt voor meer gebruikt dan noodzakelijk, zoals het doorspoelen van de wc tot het bewateren van je planten. Zuinig omgaan met water is noodzaak en biedt een kans voor ondernemers om kosten te besparen. Een effectieve manier om water te besparen is het hergebruiken ervan. Zo spoelt Strandpark De Zeeuwse Kust inmiddels hun wc's door met hergebruikt water uit de douches en wasmachines.²⁷ Een keer douchen staat daarbij gelijk aan drie keer de wc doorspoelen. Met hun waterrecycleplannen weten ze in 2028 volgens huidige plannen de helft minder drinkwater te verbruiken.

Camping Olmenveld in Serooskerke weet van het hergebruiken en zuiveren van water zelfs een verdienmodel te maken. Opgevangen regenwater wordt daar naast het gebruik voor de douches, toiletten en wasserette – wat al een besparing van 30 procent aan drinkwater oplevert – binnenkort ook doorverkocht aan boeren in de omgeving voor gewasbesproeiing. Momenteel wordt een pilot uitgevoerd om ook afvalwater te zuiveren en op te slaan om vervolgens te verkopen aan de lokale boeren en gemeente. Het project wordt medegefinancierd door REACT-EU, een programma van de Europese Unie om te vergoeden na de pandemie, en heeft een terugverdientijd van zeven tot tien jaar.

24 'Vakantiepark bespaart tot wel 20 procent gas per jaar door slim sturen', Walter Jonker (2023).

25 Er zijn veel mogelijkheden waarmee vakantieparken hun energie- en waterhuishouding kunnen verbeteren. Zo brengt het ook slimme systeem van [Noytrail](#) de water- en energieconsumptie per accommodatie nauwkeurig in kaart, voor zowel de verblijfsaccommodatie als voor de gast.

26 'Energie besparen als anderen de rekening betalen: veldexperimenten naar gedragsaspecten van energiebesparing in studentenwoningen en hotels', Michiel Handgraaf (2017).

27 'Dit Zeeuwse strandpark gaat water recycleren. Wat levert het op?', Rianne Lachmeijer (2022)

5. Verminder het afval

Een schone omgeving is belangrijk voor vakantiegangers. Afvalscheiding wordt het meest belangrijk gevonden, zo blijkt uit de enquête van Kien Onderzoek in opdracht van ABN AMRO. Om dat te bereiken is het van belang de afvalstromen in kaart te brengen. Wie weet hoeveel er wordt geconsumeerd, kan ook de hoeveelheid verspilling en afval berekenen. [Wastewatchers](#) heeft hiervoor een monitor ontwikkeld die kassadata gebruikt om voedselverspilling tegen te gaan. De kassadata en de aantallen bezoekers worden gebruikt om op dagbasis voorspellingen te maken en zo het gewenste aan te schaffen voedsel bepaald. Op die manier worden voedseloverschotten voorkomen. Onvermijdelijke afvalstromen zoals schillen, koffiedik en etensresten kunnen vervolgens de biovergister in en worden omgezet in biogas en kwalitatief hoogwaardige plantenvoeding.

Bij Landal Vakantiepark 't Loo wordt deze 'groene mest' gebruikt om het park te onderhouden en het biogas om het zwembad mee te verwarmen.²⁸ Bijkomend voordeel is dat er ook geen gft-afval meer hoeft te worden opgehaald.

Belangrijk is wel dat het afval wordt gescheiden. Gasten kunnen worden gestimuleerd om hun eigen afval te scheiden met behulp van 'nudging'. Dan krijgen zij ongemerkt stimulansen, waardoor ze het scheiden niet als een last ervaren, maar het gewoon doen. Visuele signalen, zoals stickers op afvalbakken, zijn bewezen maatregelen die stimuleren afval in de juiste prullenbak te gooien.²⁹

Een andere oplossing is het scheiden van afval bij de gast weg te halen. Zoals met Garby, een vuilnisbak die het afval met behulp van artificiële intelligentie automatisch sorteert.³⁰ Verder kunnen kamerpasjes en brochures worden vervangen door een app en de slagboom kan worden geopend via kentekenregistratie. Hierdoor wordt fors minder papier gebruikt dat ook niet hoeft te worden weggegooid.³¹

6. Betrek de natuur meer bij de vakantiebeleving

Liefst 85 procent van de vakantiegangers geeft aan de natuur rondom de accommodatie belangrijk te vinden. Bovendien vinden gasten na hygiëne en prijs de natuur het belangrijkste aspect waarop ze een verblijf beoordelen.

Meer dan 60 procent van de vakantiegangers vindt het belangrijk om meer te leren over de lokale natuur tijdens de vakantie. Kennis over de lokale biodiversiteit in het park kan verspreid worden door biodiversiteitsvriendelijke buitenactiviteiten zoals kookles met kruiden uit de omgeving en een educatief wandelpad door de natuur. Onder meer Center Parcs het Meerdal speelt hierop in met een zogenoemde belevingsboerderij, inclusief wandelroutes door de natuur. De gast kan hier optimaal van de natuur genieten, stelt de General Manager aan NRIT media.³² Wie een dag wil werken met dieren, kan naar vakantiepark de Molenwaard. Bleekneusjes uit de stad worden ondergedompeld in het boerderijleven en kunnen bovendien genieten van leerzame shows over dit onderwerp.

Een levendige en biodiversiteitsrijke natuur, met verschillende soorten planten en dieren, biedt inspiratie, is goed voor de gezondheid van de mens en sluit aan bij de belangrijkste drie motieven van vakantiegangers in Nederland: onthaasten (35 procent), ontsnappen uit de eigen omgeving (18 procent) en mezelf beter leren kennen (14 procent).³³ Investeren in de biodiversiteit kan voor vakantieparken en campings dan ook een effectieve manier zijn om meer toerisme aan te trekken en bij te dragen aan herstel van de natuur.

Het planten van inheemse struiken en bomen, een onbemeste bloemen- of kruidengazon, wilde bloemenstroken en voedselarme weiden draagt bovendien bij aan de biodiversiteit. In het Verenigd Koninkrijk hebben ecologen met

28 'Duurzame leisure en recreatie', [HISWA-Recon](#) (2023).

29 'Papier hier! Creatieve manieren om zwerfafval tegen te gaan', Stijn van Son (2021).

30 'Can robots help in the waste industry? An insights on robots, artificial intelligence & waste management', Alia Mahfudh Mohamed (2022).

31 Tip: trakteer uw medewerkers of collega's op een spreekbeurt van Ron Groot. Met zijn organisatie [Zwerfinator.nl](#) helpt hij teams van bedrijven en overheden aan inspirerende en praktische inzichten gebaseerd op jarenlange ervaring en heel veel data.

32 'Center Parcs Meerdal zet in op beleving lokale natuur', NRIT Media (2023).

33 'Internationaal bezoek in beeld', NBTC (2023).

de herontwikkeling van het Rivendale Holiday Park een netto biodiversiteitswinst van 11 procent gerealiseerd.³⁴ Door een op maat gemaakte mix van grasland en wilde bloemen en investeringen in boombeplanting en vijvers is de omgeving in het vakantiepark aantoonbaar verbeterd.³⁵

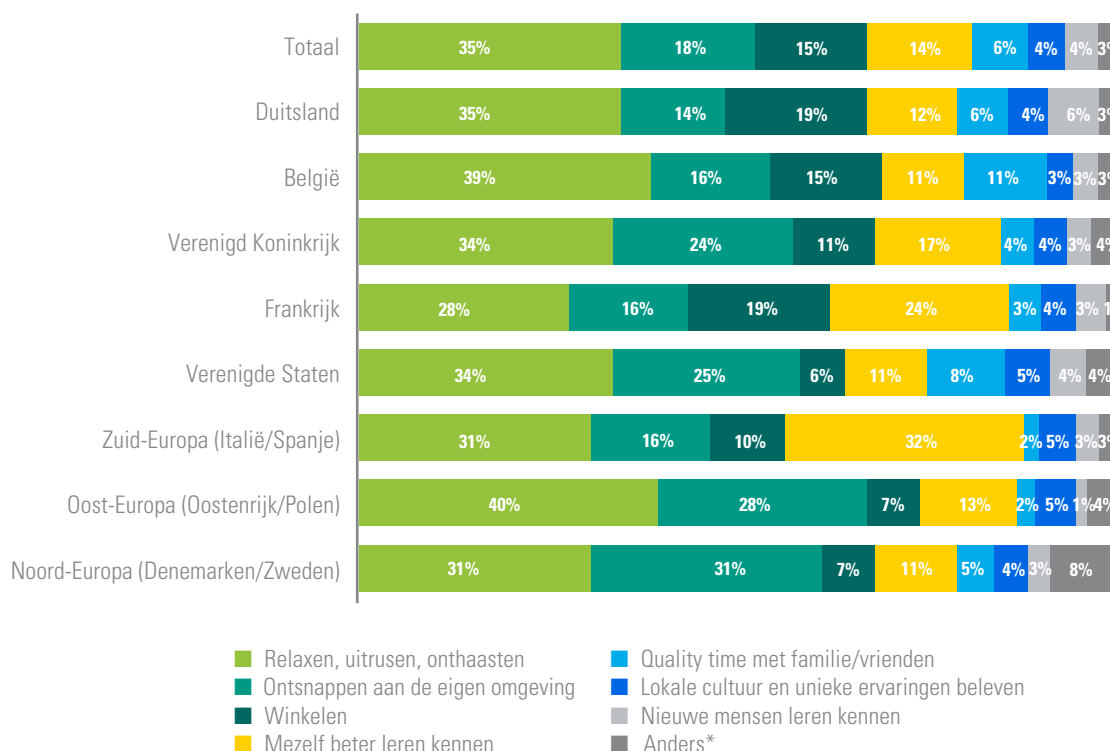
Omdat veel soorten afhankelijk zijn van grondwater, is waterbeheer ook belangrijk voor de biodiversiteit. Met het slimme watersturingssysteem van Sirio Control wordt het grondwater gemonitord en alleen weggepompt bij risico op overstroming.³⁶ Door deze techniek wordt jaarlijks 75 procent meer water vastgehouden. Het bouwen van [wadi's](#), een verlaagd deel van de tuin waar het regenwater zich kan verzamelen en in de bodem kan infiltreren, gaat droogte tegen en bevordert de natuur.

7. Bereikbaarheid en spreiding

Het NBTC toonde begin juli aan dat buitenlandse verblijfstoeristen in Drenthe (61 procent), Friesland (53 procent) graag Amsterdam bezoeken tijdens hun verblijf. Buitenlandse toeristen in Zeeland bezoeken Amsterdam zelfs vaker dan Middelburg en in Zuid-Holland is Amsterdam meer in trek dan Rotterdam. Bijna de helft van de buitenlandse gasten in vakantieparken, op campings, in hotels en B&B's bezoeken de hoofdstad. Het vakantiepark kan voor deze toeristen ook overwegen een elektrische bus aan te schaffen, zodat zij naar de trein kunnen worden gebracht.

Figuur 11: Belangrijkste reden recreatief verblijfsbezoek in %

Basis: alle ondervraagden met vakantie/recreatie als motief of bezoek aan familie, vrienden of bekenden.
10.113 respondenten

* Overig is een samenvoeging van leren, educatie, fysieke en mentale vitaliteit, gezondheid verbeteren en geen van deze.

Bron: NBTC

34 'Biodiversity net gain achieved at Rivendale Holiday Park, RPS Group (2023).

35 Tip: kijk ook eens naar de agenda [Natuurinclusief.nl](#). Branchevereniging HISWA-Recon is via haar voorzitter Geert Dijk's Domeinleider van dit goed doordachte programma.

36 'KU Leuven pakt droogte aan met slimme pompinstallatie in Heverlee. Elke week 3,5 miljoen liter grondwater extra', VRT nieuws (2023).

Gemak en plezier gaan vóór prijs. Wie ontspannen de stad kan bereiken, zal daar eerder voor kiezen. Als de autorit gemakkelijker is, dan zal die worden gepakt. De rit kan leuker worden gemaakt met behulp van [MsNosy](#). Deze start-up biedt meer dan 10.000 unieke verhalen, interessante weetjes en bijzondere bezienswaardigheden en kan deze personaliseren op basis van de gekozen route. Zeer geschikt voor nieuwsgierige families, volwassenen en bedrijven en het promoten van vooral de eigen regio. Wellicht kan een samenwerking worden gevonden met andere bedrijven in de buurt en de beleving voor de gast worden vergroot.

Colofon

Auteurs

Stef Driessen, stef.driessen@nl.abnamro.com

Julie Kiveron, julie.kiveron@nl.abnamro.com

Franka Rolvink Couzy, JOMO Change

Eindredactie

Bendert Zevenbergen

Illustraties en opmaak

Kollerie Reklame-advies & Promotions

Fotoverantwoording

shutterstock.com

Met extra dank aan

Corné den Braber, Red Online Marketing

Loes Saraf & Linde Olde Rienkerink, Stratech

Hans van Leeuwen, Pleasureworld

Maaïke Jongsma, Kien Onderzoek

Marieke Politiek, NBTC

Merlijn Pietersma & Willem Kraanen, Ginder

Richard Otten, Travelmark (o.a. Campingnavigator & Glamping.nl)

Walter Jonker, Pretwerk.nl

Disclaimer

De in deze publicatie neergelegde opvattingen zijn gebaseerd op door ABN AMRO betrouwbaar geachte gegevens en informatie, die op zorgvuldige wijze in onze analyses en prognoses zijn verwerkt. Noch ABN AMRO, noch functionarissen van de bank kunnen aansprakelijk worden gesteld voor in deze publicatie eventueel aanwezige onjuistheden. De weergegeven opvattingen en prognoses houden niet meer in dan onze eigen visie en kunnen zonder nadere aankondiging worden gewijzigd. Naast een copyright is er sprake van een right to copy. Het gebruik van tekstdelen en/of cijfers is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld. Teksten zijn afgesloten op 14 juli 2023.

